

Tema 7: Uzvišeni nadnaravni sklad i iskonski grijeh

Prilikom stvaranja prvog čovjeka i žene Bog ih postavlja u stanje svetosti i izvorne pravednosti. Također im je omogućeno sudioništvo u božanskom životu ispravnom upotrebom njihove slobode.

25.12.2012.

Prethodne teme

1. Uzvišeni nadnaravni sklad

Kad je Bog stvorio prvi ljudski par, postavio ih je u stanje svetosti i izvorne pravednosti i ponudio im milost sudioništva u božanskom životu (KKC 374, 375). Na taj su način tradicija i učiteljstvo stoljećima opisivali stanje raja u knjizi Postanka. Teologija to stanje naziva stanjem svetosti i izvorne pravednosti, koje nije ostvarivo našim prirodnim sposobnostima, nego je izraz milosti, dara. Taj dar nije uvjetovan ljudskom prirodom, ali je u skladu sa stvaranjem čovjeka na sliku i priliku Božju. Da bi se to ispravno razumjelo, treba imati na umu nekoliko gledišta:

a) Stvaranje čovjeka nije odvojeno od nadnaravnog reda. Stvaranje nije neutralno s obzirom na jedinstvo u Bogu, nego je usmjereno prema njemu. Crkva je oduvijek učila da je naša konačna svrha nadnaravna (usp. DH 3005), budući da smo odabrani u Kristu prije postanka

svijeta, da budemo sveti i bez mane pred njim (Ef 1:4). To znači da nije nikada postojalo stanje „čisto naravnog“, nego je od samoga početka Bog ponudio Savez ljubavi čovjeku.

b) Iako je smisao stvaranja čovjeka prijateljstvo s Bogom, Objava nas uči da se prvi ljudski par na početku vremena pobunio i odbio zajedništvo sa svojim Stvoriteljem. To je „istočni grijeh“, a zovemo ga i pad; pad čovjeka koji je prije toga bio uzdignut u zajedništvo s Bogom. Kada je tako izgubio Božje prijateljstvo, čovjek nije bio sveden na ništavilo, nego je nastavio biti čovjek, stvoreno biće.

c) Neispravno je zamišljati da je božanski plan podijeljen u odvojene odjeljke (kao da je Bog stvorio prvog „potpunog“ čovjeka koji se promijenio u lošega, a zatim drugog „neokrtnjenog“). Postoje različiti načini u okviru jedne, jedinstvene

Božje namjere [1]. Utemeljeno na činjenici da je prvi ljudski par nakon grijeha izgubio neke darove, a druge zadržao, kršćanska tradicija razlikuje nadnaravni sklad (poziv na prijateljstvo s Bogom i posebne darove izgubljene grijehom) i prirodno stanje (sve ono čime je ljudski par obdaren od Boga kada ih je stvorio i što ostaje usprkos grijehu). Nadnaravno i naravno (prirodno) nisu suprotstavljeni jedno drugom, niti su neovisni jedno od drugog, nego je naravno umetnuto i usmjereno prema nadnaravnom od samog početka. Nadnaravno usavršava prirodno, a da ga ne poništava. Istodobno treba razlikovati jedno od drugog, jer kao što pokazuje povijest spasenja, besplatnost Božjeg dara milosti i otkupljenja razlikuju se od besplatnosti njegova dara stvaranja, a daleko više od velikog očitovanja Božje ljubavi i milosti [2].

d) Teško je opisati stanje nevinosti koje su izgubili Adam i Eva [3] i o čemu postoji malo podataka u knjizi Postanka (usp. Post 1:26-31, 2:7-8, 15-25). To je i razlog zašto tradicija općenito zaključuje o njihovu stanju, posredno (o posljedicama grijeha govori se u trećem poglavlju Postanka), na osnovi darova koje su naši prvi roditelji uživali i koje su trebali prenijeti na svoje potomke. Osim prirodnih darova koji odgovaraju stanju čovjeka kao bića, dobili su nadnaravne, npr. dar posvetne milosti, koja ga adorira, dovodi i poziva na gledanje Boga. Uz to, kršćanska tradicija priznaje i nadnaravne darove koje nisu tražili po naravi, ali su s njom u skladu. Oni su usavršili prirodu i čine manifestaciju milosti. To su bili darovi besmrtnosti, oslobođenja od boli (neosjetljivost) i slobode od požuda (cjelovitost) (usp. KKC, 376) [4].

2. Istočni grijeh

Neposluhom čovjeka koji nije poslušao zapovijed da ne jede plodove sa zabranjenog stabla, Sveto pismo uči da se na poticaj zmije (usp. Post 3:1-13), na početku povijesti, naš prvi roditeljski par pobunio protiv Boga jer nisu odoljeli napasti da žele „biti kao Bog“. Kao posljedica toga primili su Božju kaznu gubeći velik dio darova kojima su bili nadareni (usp. Post 3: 16-19), te su protjerani iz raja (usp. Post 3:23). Kršćanska tradicija interpretira taj događaj kao gubitak za nadnaravno i za nadnaravne darove, te štetu koju čini ljudskoj prirodi, iako potonja nije šteta u suštini. Kao rezultat neposluha, kojim je čovjek sam sebe pretpostavio Bogu, čime je izgubio milost izvorne svetosti (usp. KKC 398-399) i razorio izvorni sklad koji je u njemu vladao, patnja i smrt ulaze u povijest čovječanstva (usp. KKC, 399-400).

Prvi je grijeh neposlušni izbor Adama i Eve iza kojeg se nalazi zavodnički glas zmije, koji predstavlja Sotonu, palog anđela. Objava govori o prethodnom grijehu Sotone i anđela, koje je Bog stvorio po naravi dobre, ali zbog grijeha ih neopozivo odbacuje. Od čovjekova prvog grijeha, stvaranje i povijest pod utjecajem su zla, oca laži i ubojice (Iv 8:44). Sotonina moć nije beskonačna, daleko je inferiornija od Božje snage. Ipak za svakoga čovjeka i društvo prouzrokuje teške štete. Božanska providnost dopušta to djelovanje i ono je velika tajna (usp. KKC 391-395).

U Bibliji Bog obećava Otkupitelja (usp. Post 3,15). Otkupljenje baca svjetlost na opseg i težinu čovjekova pada, pokazujući nam čudo ljubavi Boga koji ne napušta svoja stvorenja, nego dolazi u susret čovječanstvu kroz Kristovo djelo spasenja. „Trebamo poznavati Krista kao vrelo milosti da

se prepozna Adam kao izvor grijeha“ (KKC, 388). „Jer se otajstvo bezakonja (2 Sol 2,7) rasvjetljuje samo svjetlom otajstva pobožnosti (1 Tim 3, 16)“ (KKC, 385).

Crkva razumije da izvještaj o padu upotrebljava slikovit govor o nečemu što se dogodilo na početku ljudske povijesti, svakako simboličnim jezikom (usp. KKC, 390).

Tradicionalno (počevši od sv. Augustina) taj pad naziva se „izvorni grijeh“. Grijeh je prisutan u svijetu nakon pogrešne upotrebe slobode kao dijela stvorenja (najprije anđeli, a zatim čovjek). Moralno zlo dakle ne dolazi iz neprikladnog društvenog sustava ili kao posljedica psihičke slabosti, niti očito od Boga. Kršćanski realizam suočava nas s vlastitom odgovornošću: možemo činiti zlo kao rezultat svoje slobode, a osobe odgovorne za to nisu nitko drugi nego mi sami (usp. KKC, 387).

Crkveno učenje oblikovalo je dogmu o istočnom grijehu za razliku od pretjeranog optimizma i egzistencijalnog pesimizma (usp. KKC, 406). Pelagije je smatrao da čovjek može naravnom silom svoje slobodne volje, bez nužne pomoći Božje milosti, voditi moralno dobar život i time je utjecaj Adamove krivnje ograničavao na loš primjer. Sabor u Kartagi (418.) odbacio je takvo tumačenje, te na poticaj sv. Augustina uči da postoji apsolutni prioritet milosti, jer je ljudsko biće ranjeno grijehom (usp. DH 223, 227; usp. Sinodu u Orangeu 529.g.: DH 371-372). Na Tridentskom saboru odbačeno je Lutherovo shvaćanje o povezanosti izvornog grijeha i požude te učenja o opravdanju i suradnji čovjeka s milošću, te da krštenje uistinu čovjeka čisti od istočnoga grijeha. Međutim, kod krštenih ostaje požuda ili žarište grijeha. Požuda je ostavljena za borbu i ne može škoditi onima koji

na nju ne pristanu i koji joj se po milosti Krista Isusa snažno odupiru (usp. DH 1511-1515).

To se ne treba identificirati s Lutherovim tumačenjem da je istočnim grijehom čovjek u korijenu izopačen, a njegova sloboda uništena. Grijeh je sklonost zlu i nepopravljivo je stanje.

U srži Lutherova tumačenja, uz neku novu interpretaciju trećeg poglavlja Postanka, nalazi se krivo razumijevanje odnosa između psihičke egzistencijalne ravnine i ontološke osnove, te onoga što je individualno, a što kolektivno:

1) Premda postoje neki mitski elementi u knjizi Postanka (mit je ovdje priča koja govori o podrijetlu i stoga se nalazi u kasnijoj povijesti), pogrešno bi bilo interpretirati narativne dijelove kao simboličko objašnjenje pada čovječanstva i početka stanja grijeha. Takvo

tumačenje mijenja povijesni događaj u nešto što je „dio ljudske prirode“. Paradoksalno, ako osjećaj krivnje dovodi do toga da nas se prizna „prirodnim“ grešnicima, onda to dovodi do smanjivanja ili ublaživanja naše osobne odgovornosti za grijeh, jer bismo ga bili u mogućnosti izbjeći. Umjesto toga, istina je da grijeh pripada čovjeku u njegovu povijesnom stanju, a ne njegovoj izvornoj prirodi.

2) Budući da neke posljedice grijeha ostaju nakon krštenja, kršćani mogu iskusiti sklonost prema zlu iako osjećaju da su prožeti svetošću, što možemo vidjeti u životima svetaca. Iz te egzistencijske perspektive koja nije jedina, a ni temeljna, predočuje se krštenje koje, dajući milosni Kristov život, briše istočni grijeh i vraća čovjeka Bogu, kao djecu Božju (usp. KKC, 405). Ontološki gledano, kršćani se u stanju milosti nalaze

uistinu u Božjim očima. Lutherova radikalizirana egzistencijska perspektiva razumijeva zbilju samo iz te perspektive i cjelokupnu egzistenciju ontološki svodi na onu obilježenom grijehom.

3) Postavlja se pitanje kako je istočni grijeh postao grijehom svih Adamovih potomaka, „misterij koji ne možemo potpuno razumjeti“ (KKC, 404). Biblija nas uči da su naši prvi roditelji prenijeli grijeh na cijelo čovječanstvo. Poglavlje knjige Postanka govori o tome što se dogodilo nakon pada (usp. Post 4-11; KKC, 401), prava provala grijeha preplavljuje svijet. Povlačenjem paralele između Adama i Krista, sv. Pavao kaže: „Neposluhom jednoga čovjeka svi su postali grešnici, tako i pravednost jednoga (to jest Krista) – svim je ljudima na opravdanje (usp. Rim 5:19; 5:18). Ta nam paralela pomaže da shvatimo ispravnu interpretaciju koja općenito

shvaća Adama kao zbirnu imenicu: baš kao što je Krist samo jedan, a istodobno je glava Crkve, tako je i Adam samo jedan, a istodobno glava čovječanstva [5]. Tim „jedinством ljudskog roda svi su ljudi zahvaćeni Adamovim grijehom, kao što su svi zahvaćeni Kristovom pravednošću“ (KKC, 404). Crkva razumije izvorni grijeh naših praroditelja koji je čovječanstvo naslijedilo putem analogije. „Adam i Eva čine osobni grijeh, ali taj grijeh... koji će se svemu čovječanstvu prenositi razmnožavanjem, to jest prenošenjem ljudske naravi lišene izvorne svetosti i pravednosti. Zato se istočni grijeh naziva „grijehom“ na analogan način, to je grijeh „naslijeđen“, a ne „počinjen“, to je stanje, a ne čin (KKC 404). Iako je svakome „vlastit, istočni grijeh nema ni u kojem Adamovu potomku biljeg osobne krivnje“ (KKC, 405) [6]. Neki ljudi teško prihvaćaju ideju naslijeđenog grijeha [7], posebno

kada se ima na umu individualistički pristup osobi i slobodi. Što ja imam s Adamovim grijehom? Zašto bih plaćao za nečiji tuđi grijeh? Takva pitanja pokazuju nedostatak razumijevanja za solidarnost koja postoji među svim ljudskim bićima stvorenima od Boga. Paradoksalno, ali to nerazumijevanje se aktualno može vidjeti kao čin prenošenja grijeha svakog pojedinca. Drugim riječima, izvorni grijeh nam onemogućuje razumijevanje dubokog osjećaja bratstva ljudske vrste te tako čini mogućim njegovo prenošenje.

Katekizam Katoličke Crkve uči da se, suočeni s posljedicama grijeha i njegovim sveopćim širenjem, možemo zapitati: „Ali zašto Bog nije spriječio da prvi čovjek sagriješi?“, Sv. Leon Veliki odgovara: „Neizreciva Kristova milost darovala nam je bolja dobra od onih koja nam je demonska zavist otela“ (Sermon, 73, 4). I sv.

Toma Akvinski: „Ništa se ne protivi činjenici da je ljudska narav bila određena za uzvišeniju svrhu nakon grijeha; Bog doista pripušta zla da iz njih izvuče veće dobro.“ Odatle riječi svetog Pavla: „Gdje se umnožio grijeh, nadmoćno izobilova milost“ (Rim 5,20). I pjesma Exultet: „O, sretne li krivice koja je zavrijedila takva i tolikog Otkupitelja“ (Summa Theologiae, III, 1,2,3), (KKC, 412).

3. Neki praktični zaključci

Glavna posljedica našega nauka o uzvišenju nadnaravnog reda i istočnog grijeha jest realizam, koji treba voditi život kršćana. Oni trebaju biti svjesni veličine djece Božje i jada svoga grešnog stanja. Ovaj realizam:

a) Sprečava naivan optimizam i beznadan pesimizam, „omogućuje jasno razlučivanje stanja čovjeka i djelovanja u svijetu... Ne znati da čovjek ima ranjenu i zlu sklonu

narav uzrokuje teške zablude na području odgoja, politike, društvenog djelovanja i morala“ (KKC, 407);

b) Omogućuje smireno povjerenje u Boga, našeg milosrdnog Stvoritelja i Oca, koji ne napušta one koje je stvorio, uvijek oprašta i vodi sve prema dobru, čak i usred nedaća. „Ponavljaj: 'Omnia in bonum!', sve što se događa, 'sve što mi se događa', za moje je dobro... Prema tome, ovo je ispravan zaključak: prihvati kao dragu stvarnost to što ti se čini tako mukotrпно“ [8].

c) Potiče stav duboke poniznosti, koji nas dovodi do priznanja vlastitih grijeha, do poticaja isprike za njih, jer su to zla djela protiv samoga Boga, a ne tek naš vlastiti nedostatak;

d) Pomaže nam razlikovati što je svojstveno ljudskoj prirodi kao takvo od posljedica rana grijeha naše naravi. Nije sve što doživljavamo kao spontano dobro. Ljudski život čini

borba: moramo se boriti ponašanjem koje dolikuje čovjeku i kršćaninu (usp. KKC, 409). „Cjelokupna tradicija Crkve opisuje kršćane kao *milites Christi* : vojnike Kristove, vojnike koji donose mir drugima, a neprestano se bore protiv svojih loših sklonosti“ [9]. Kršćani koji se boje protiv grijeha ne gube ništa od onoga što život čini dobrim i lijepim. Poprilično je raširena lažna ideja o potrebi da ljudi čine ono što se smatra grijehom, jer je bez toga nemoguće živjeti vlastitu autonomiju, a život bez grijeha je zapravo dosadan život. Nasuprot tome, vidimo lik Marije, bezgrješnog začeca, koja nam pokazuje da je život potpuno posvećen Bogu, daleko od toga da bude dosadan. On zapravo postaje pustolovina ispunjena bezbrojnim iznenađenjima [10].

Santiago Sanz

Bibliografija

Katekizam Katoličke Crkve, 374-421

Kompendij Katekizma Katoličke
Crkve, 72-78

Ivan Pavao II, Bog, Otac i Stvoritelj.
Kateheza o vjerovanju (vol.1),
Boston: Pauline Books and Media
1996, pp. 216 ff.

Denzinger-Schönmetzer (DH; DS),
Enchiridion Symbolorum, 36th ed
(Herder 1976), nos. 221-231; 370-395;
1510-1516; 4313

Ivan Pavao II, Memory and Identity,
London: Weidenfeld & Nicolson, 2005

Benedict XVI, Homily on the
Solemnity of the Immaculate
Conception, 8 December 2005

https://www.vatican.va/holy_father/benedict_xvi/homilies/2005/documents/hf_ben-xvi_hom_20051208_anniv-vat-council_en.html

Joseph Ratzinger, *In the Beginning: a Catholic understanding of Creation and the Fall*, London: T & T Clark, 1995

[1] DH 1511

[2] DH 1926

[3] Ova je poteškoća osobito danas aktualna zbog utjecaja evolucionista u pogledu na cjelovitost čovjeka.

[4] Sv. Augustin: O državi Božjoj

[5] Pio XII., Enciklika *Humani generis*, DH 3897

[6] Tradicionalna razlika između osobnog grijeha koji su počinili naši prvi roditelji i stanje grijeha u kojem su njihovi potomci rođeni

[7] Usp. Ivan Pavao II., Opća audijencija, 24. rujna 1986, 1

[8] Sveti Josemaría, *Brazda*, 127, usp. Rim 8:28

[9] Sveti Josemaría, Susret s Kristom,
74

[10] Usp. Benedikt XVI, Propovijed, 8.
prosinca 2005.

Santiago Sanz

.....

pdf | document generated
automatically from [https://opusdei.org/
hr-hr/article/tema-7-uzviseni-
nadnaravni-sklad-i-iskonski-grijeh/](https://opusdei.org/hr-hr/article/tema-7-uzviseni-nadnaravni-sklad-i-iskonski-grijeh/)
(9.04.2026.)